

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA ♦ ♦
OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET ♦ FÖRENIN-
GEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE OCH
HANDARBETETS VÄNNER ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

REDAKTÖR: **LOTTEN DAHLGREN** ♦ ♦ ♦

INNEHÅLL:

A—R. Cecilia Bååth-Holmberg.

HELENA WESTERMARCK. De finska kvinnornas verksamhet för allmogekvinnans
höjande.

ELLEN WHIFLOCK. Ett enda. Poem.

L. D—N. Ett ögonblicksinttryck från flickskolemötet.

Kristliga föreningen af unga kvinnor i Stockholm.

Föreningsmeddelanden.

Från skilda håll.

SVECIA,

Olycksfall-försäkringsanstalten **GOTHIA.**

Afslutar olycksfallförsäkringar på liberalaste och tidsenligaste villkor.

Hufvudkontor: *Regeringsgatan 3, 2 tr.*

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.

Kontor: Regeringsgatan 3.

Skönfärgeri & Kemisk Tvättanstalt.

Nya Blå Hand,

46 83. Linnégatan 22. A. T. 102 96. Brännkyrkagatan 2. A. T. 84 39. Hornsgatan 11. A. T. 17 25. Fabrik: Lofholmens, A. T. 34 26. R. T. 53 73.

Största lager af
Duktyger,
Lakans- och Örngåttslärfter,
Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.
Specialité: **Damutstyrslar,**

hvilka förfärdigas å egen Syatelier och levereras fullt färdiga, märkta och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG, Stureplan.

K. M. LUNDBERG
Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade Broderier på siden-, kläde-, lärf- och yllestrama, passande för Dukar, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar m. m. Mönster uthyras. Rekvisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

Froms Velocipeder

Obs.!
Priserna nedsatta.
Begär priskurant.

äro utmärkta och af alla, som använda dem, mycket omtyckta för deras stora hållbarhet och stadiga, lätta gång.

PER FROMS Velocipedfabriks Aktiebolag

(Kongl. Hofleverantör)
STOCKHOLM, Mäster-Samuelsgatan 34.

Klagomål öfver svårighet att få köpa verkligt god Ättika har föranlett Liljeholmens Vinfabrik att tillhandahålla sin, sedan många år för god smak och fin arom kända Ättikssprit, på förseglade flaskor försedda med fabriksens etikett och spädningstabell.

Kappor, Koftor, Klädningar, Herrkostymer, Uniformer, Handskar, Kravatter färgas och kemiskt tvättas.

OBS.! Fläckuttagning verkställes dagligen.

Butiker: Smalandsgatan 9. A. T. 125 09. Hollandaregatan 13. A. T.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrödda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlotningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

HYLIN & C^{OS}

FABRIKSAKTIEBOLAG

— KONGL. HOFLEVERANTÖR. —

UTSTÄLLNINGSTVÅLAR:

VIOL, HYACINTHE, HÉLIOTROPE, SYRÉN M. FL.

THEA-ROS-PARFYM M. FL.

prisbelönta vid 1897 års utställning med

GULDMEALJ

Försäljes i våra butiker

12 Regeringsgatan — Vesterlånggatan 16

A. T. 64 69.

A. T. 24 97.

samt hos alla finare parfymhandlare i riket.

Aug. Magnusson

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48

STOCKHOLM.

(Etablerad 1860.)

Största lager i Norden

af

Kulörta och Svarta Klädningstyger
i Siden och Ylle,
Bomullsvvaror, Kapptyger och Schalar.

Afdelningen

för å egen fabrik confectionerade artiklar, in-
rättad efter utländskt mönster, erbjuder ett

storartadt urval af färdiggjorda

Promenad- och Sällskapsklädningar,

Bluslif och Kjolar,

*Res-, Rid-, Velociped- o. Gymnastikdräk-
ter, Morgonrockar och Underkjolar m. m.*

Allt efter senaste modeller.

Riks-Telefon 6 26,
Allm. Telefon 2867.

Profver på begäran
kostnadsfritt.

Riks-Telefon 6 26
Allm. Telefon 28 67

OBSERVERA det stora lagret i Svarta Klädningstyger.

Cecilia Bååth-Holmberg.

Från hemmet och folkhögskolan i Tärna. Vid 25-årsfesten.

En dag i början af maj 1887 befann jag mig i Tärna folkhögskola. Jag hade jämt och nätt hunnit installera mig i mitt rum, då efter en lätt knackning på dörren en dam, klädd i skånsk allmogedräkt, inträdde; det var Cecilia Bååth-Holmberg. Mitt första intryck af henne har aldrig utplånats, ty hennes blyga och sällspordt känsliga sinne, hvilket återspeglade sig i röstens tonfall, väckte genast min lifigaste sympati.

Den unga frun var då icke ännu känd som framstående författarinna, ehuru hon redan genom att till vårt språk öfverflytta flera af Björnsterne Björnsons dramer, Holger Drachmann och andra det unga Danmarks författare, börjat sitt vackra arbete att åstadkomma förståelse mellan nordens folk. Dessutom hade hon öfversatt M. A. Goldschmidts Nemesiberättelser och själfständigt skrivit en skildring af Björnsterne Björnsson och »Sydskånska teckningar» samt lämnat bidrag till flera tidningar och tidskrifter. Gemensamt med sin man, föreståndaren för Tärna folkhögskola, direktör Teodor Holmberg, hade hon redigerat Folkets Tidskrift 1886 och utgifvit en samling af 400 sånger, afsedda för folkhögskolan.

Trots detta var det dock icke författarinnan jag särskildt fäste mig vid. Det var den skickliga, plikttrogna föreståndarinnan för kvinnornas folkhögskola, den mönstergilla husmodern i det vackra hemmet, den ömma dottern och hängifna maken ock framför allt personligheten Cecilia Bååth-Holmberg, som fängslade mig.

Jag minns en afton. Fru Cecilia hade i skolan läst upp Synnöve Solbacken. En af eleverna kom gråtande upp på sitt rum och utbrast: »Hvarför har ingen förr sagt mig hur orätt det är att ge bort sitt hjärta så där många gånger, som jag gjort? Hvad har jag nu kvar, om jag till slut gifter mig? De kunde väl varit så snälla som hon och framhållit trohetens betydelse».

»Men», inföll en väninna, »fru Holmberg har ju inte sagt ett enda ord utanför boken».

»Nej», svarade den bedröfvade, »men hon läste så, att hela hennes själ låg i berättelsen, och bakom står hennes eget lif.»

Om det är ett nöje att höra fru Bååth-Holmberg läsa högt, är det dock ett mycket större att höra henne berätta. Hon kan skriva vackra berättelser, hvilka med nöje läsas, men de verka dock ej så, som när hennes mjuka stämma med den mängd af tonfall den äger återger någon händelse hon varit med om, icke håller ser man i boken författarinns blick, som afspeglar en värld af känslor. Denna blick har något underbart i sig, ty vill fru B.-H. genom sin älskvardhet genomdrifva något, så tjänar det till intet att låtsa sig vara känslolös — man måste foga sig efter hennes önskingar.

Hennes själ liknar den spegelblanka insjön. Himlens härlighet och strandens fågling speglas i dess djup, men spegeln är så spröd. En enda kall kåre kommer den att vattras och får de fina små vågorna att skifta i ovädersfärger, men låt så bara en solstråle komma — och spegeln är åter blank.

Hennes fina, skiftande och för alla intryck så djupt känsliga konstnärssinne äger dock en förvånande spänstighet och förenas med en jättevilja. Den känsliga spegeln har en ömtålig ram, men anden behärskar här nästan till ytterlighet naturen, hvilken i många år fått nöja sig med det minsta mått af hvila.

Lugnt och punktligt som efter urverket gå på Tärna arbetstimmarna i hemmet så väl som i skolan, men ändå var det mig en gåta, hur husmodern kunde uträtta så mycket. Förklaringen låg i den oerhörda hushållningen med tiden från arla morgonstunden, tills i sommarkvällen månen lyste öfver Salaslätten.

För skåningarna är ju Köpenhamn hufvudstaden, och hvarje år sedan 1878 har fru Bååth-Holmberg tillbragt någon tid hos vänner i Köpenhamn, egentligen för att få omväxling från lifvet på den stora, tysta slätten och för att studera konst. 1880 drefs hon emellertid af en oemotståndlig aning om att tiden var inne för nordens folkhögskolor att närma sig hvarandra, och trotsande svåra fysiska smärtor följde hon sin man till de danska folkhögskolorna. Från besöket på en af dessa, Vallekilde, då ledd af den mäktige Trien, berättas med hvilken rörande ödmjukhet de unga makarna mottogo råd och undervisning af sina mera erfarna danska kollegor. Från denna tid voro ock de första trådarna utkastade till det band, som skulle knytas kring nordens folkhögskolor, och på följande

stora möten: på Testrup i Danmark 1883, Sagatun i Norge 1885, Hvilan i Sverige 1890 och Askov i Danmark 1894 samt Seljord i Norge 1900, har detta band knutits ändå fastare till. Utom i fyra af dessa möten ha de båda makarna lifligt deltagit i de svenska folkhögskolemötena, hvilka sedan 1878 tid efter annan hållits i hemlandet.

Sommaren år 1884 angreps fru Bååth-Holmberg så svårt af ett ofta återkommande ondt, att hon på sin läkares råd genast måste resa till Norge. Elever och tjänare ansågo hennes afsked gälla för hela lifvet. Trött och sjuk skref hon vid framkomsten en afton till Seljord i Telemarken ett bref hem fullt af vemod och gick sedan till sängs. Allt lefnadsmod var borta, — men följande morgon väcktes hon af en norsk jente som i solskenet sjöng: »Jeg har båret lerkens vinger». Fru Cecilia öppnade sitt fönster, den rena, barrfyllda fjälluften strömmade in, allt medan flickan sjöng nytt lifsmod i hennes sinne. Poesin, musiken, naturen hade med ens gripit de lätt dallrande strängarna i hennes själ. Det är icke häller möjligt att få en sann bild af fru Bååth-Holmberg, om man glömmmer hennes sinne för musik. Hon är i hög grad musikalisk.

Så länge hennes hälsa tillät det, skötte hon och hennes man själfva sångundervisningen i folkhögskolan, och mycket ofta bars orgeln i den ljumma sommarkvällen ut på verandan, där eleverna samlades omkring dem. Fru Cecilia spelade, medan direktören med sin vackra röst ledde sången, som sakta bars öfver nejden, där folket kom ut från husen och andäktigt lyssnade.

När slätten åter klädt sig i vinterskrud och folkhögskolan för männen öppnat sina portar, sitter fru Cecilia åter i sitt lilla arbetsrum flitigt sysselsatt med förarbete till en ny bok eller ordnande det stoff hon hämtat från sina in- och utländska sommarfärder och arkivstudier i de stora biblioteken. Nästan hvarje vinter har på detta sätt en ny bok sett dagen. 1889 Frihetens sångarätt, utgifven på Albert Bonniers förlag, 1891 Carl XV, 1892 Garibaldi, 1894 Spillror och Gordon, 1896 det om vetenskaplig forskning vittnande arbetet »Kampen för och emot negerslafveriet», 1897 »När seklet var ungt», 1899 »Pepita och andra berättelser», 1900 »I häfdernas hall». Alla dessa på Fahlcrantz & C:os förlag. Åtskilliga af dessa arbeten behandla en tid, som ännu saknar en skrifven historia. Stoffet har därför till stor del fått samlas från bref, tidningar och i arkiven, men kanske är det icke minst detta, som gjort dem så pigga och intressanta. Dessutom har ju fru Bååth-Holmberg den

stora förtjänsten att göra sina biografier lika lättlästa som rent skönlitterära alster, och ändå går hon aldrig från den stil som biografikräfver. En af dessa, Gordon, har också hittat väg till nästan alla folkbibliotek, och om romanen »När seklet var ungt», med dess färgrika interiörer från det gamla Lund, fälles enstämmigt det yttrandet: »det är en rolig bok». Samlingar af fru Bååth-Holmbergs berättelser ha blifvit öfverflyttade till danska, tyska och finska språken. I danska Höjskolebladet är hon ständig medarbetare, och i tyska tidskrifter har hon redogjort för nordiska förhållanden, särskildt för svenska folkhögskolan.

Det är dock icke endast för denna form af folkupplysning hon och hennes man på senaste tiden verkät, det är snart sagdt för alla former af densamma, och med sin vida blick öfver lifvet nitälskar hon för att äfven våra små fattiga svenska barn skola få godt af hvad i Fröbel-Pestalozzihuset blifvit utträttadt och att det för fabriksflickorna skall bli lika bra ställdt som i de tyska fabriksdistrikten.

Det ofvan nämnda är ensamt fru Cecilia Bååth-Holmbergs verk under hennes 24-åriga vistande på den västmanländska slätten, men då hon i dessa dagar varit med om att fira Tärna folkhögskolas tjugofemårsjubileum, så har hon deltagit i detta icke endast i egenskap af föreståndarinna för kvinnornas afdelning eller som Tärnahemmets utmärkta husfru, nej, hon står där äfven som vännen, hvilken delat ljuft och ledt med sin make, som kamraten, hvilken gjort en sådan insats i hela det kulturarbete, som af honom, direktör Holmberg, under dessa 25 år blifvit utfördt, att detta helt visst skulle lika mycket ha blifvit något halft, som om man från fru Cecilia Bååth-Holmbergs lif skulle frånskilja hennes makes inflytande. Emellertid hindrar detta förhållande icke, att de båda, som firat fest, med allt gemensamt dock förblifvit hvar för sig själfständiga personligheter.

När vid lifvets märkesstenar blicken går tillbaka öfver den tillryggalagda vägen, träda ofta svårigheterna i förgrunden, men när lifvet sålunda gått fram genom kamp, framkommer måhända dock till sist en berättigad känsla af att segern är vunnen. Vid Tärna folkhögskolas fest nedkallades ock från män och kvinnor, hvilkas sinnen värmts och tjusats af det goda och sköna fru Cecilia Bååth-Holmberg skildrat, en tyst välsignelse öfver henne, som kanske bättre än de flesta af våra nutida författarinnor nått sitt folk.

De finska kvinnornas verksamhet för allmogekvinnans höjande.

Föredrag hållet vid Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte den 22 maj 1901.

Uti det frivilliga folkbildningsarbete, som för närvarande pågår i Finland och som efter år 1899 fått en alldeles säregen prägel, hafva kvinnorna lifligt tagit del. Man har nu öfver hufvud taget icke så mycket tänkt på eller frågat efter, om den som utfört det ene eller det andra varit man eller kvinna, hufvudsaken har varit att det som för tillfället måste göras blifvit gjordt. Det blefve för vidlyftigt att här i afton framställa hela detta folkbildningsarbete, i hvilket kvinnorna, som sagdt, haft sin andel såväl som männen; jag skall endast söka teckna några hufvuddrag af den speciella del däraf, som innefattar hvad Finlands bildade kvinnor sökt göra för att skaffa kunskaper och upplysning åt sina systrar: kroppsarbeterskorna i städerna och allmogekvinnorna på landsbygden.

Till att börja med hafva våra kvinnoföreningar — *Finsk kvinnoförening*, som är den äldre, och *Unionen*, som äger såväl kvinliga som manliga medlemmar och som är den yngre af de föreningar, hvilka hos oss arbeta för främjandet af kvinnornas intressen — riktat en del af sina ansträngningar på allmogekvinnans höjande och särskildt under närvarande tid kommit att med större ifver än tillföreene omfatta just denna del af sin verksamhet.

Jag måste här sticka in en anmärkning om språkförhållandena i mitt hemland. Vi ha, som bekant, våra två språk: det svenska och det finska. I allt folkbildningsarbete ha de två språken stått jämsides med hvarandra, man har upprättat svenskspråkiga kurser och finskspråkiga, man har utgifvit svenska och finska skrifter, man har hållit föredrag på svenska och finska. Det ligger ju i sakens natur, att en sådan tvåspråkighet delvis försvårar och fördryr arbetet.

Finsk kvinnoförening har redan sedan en del år tillbaka upprättat *elementarkurser för tjänarinnor och arbeterskor i Helsingfors*.

Undervisning meddelas där i läsning, räkning, välskrifning, rätt-skrifning och uppsatsskrifning alla söndagseftermiddagar. Den ena hvilostunden mellan lektionerna upptages af unison sång, den andra af något kort föredrag, ofta af fosterländskt innehåll. Till bekostandet af dessa kurser åtnjuter föreningen ett anslag, stort sexhundra finska mark, af Helsingfors' stad. I landsorten hafva föreningens filialer, från det de begynte sin verksamhet, på flera orter inrättat liknande kurser, och dessutom utsändas till landsbygden föredragarinnor för populära föredrags hållande.

För höjandet af kvinlig yrkesskicklighet och praktiska insikers förvärfvande har föreningen öppnat en förberedande yrkeskurs för sömmerskor i Helsingfors och s. k. ambulatoriska handarbetskurser i landsorten, den har vidare vinnlagt sig om att utbreda kunskap i trädgårdsskötsel och matlagning samt utger en serie småskrifter: *Finsk kvinnoförenings allmännyttiga bibliotek*. Den af föreningens ordförande utgifna finskspråkiga tidskriften *Koti ja Yhteiskunta* är äfven företrädesvis afsedd för allmogekvinnor. För några af sina företag har föreningen haft att påräkna penningebidrag af statsmedel eller, såsom redan sades, af Helsingfors kommun.

Kvinnosaksförbundet *Unionen* åter har företrädesvis sökt bidrag till folkbildningsarbetet genom hållandet af föredrag för arbetande kvinnor. Under år 1900 höllos sammanlagdt trettioett sådana föredrag på båda språken i Helsingfors' förstäder, hvilkas stora arbetarebefolkning särskildt behöfver påverkas i bildande, sedligt syfte. Ämnen för dessa föredrag voro t. ex.: Modern som hemmets vårdarinna, Barnens uppfostran till duglighet, Den tidiga uppfostrans betydelse, Johan Ludvig Runeberg, Om fosterlandskärlek.

Ofta förenades med dessa föredrag äfven samkväm. Aftonunderhållningen inleddes med unison sång, och ibland kunde man sedan bjuda på mer konstnärliga prestationer såsom sång med pianoackompagnemang och violinsolo. Samkvämen ha varit besökta af en både talrik och intresserad publik, stundom ha ända till trehundra personer infunnit sig. För dessa föredrag har unionen uppburit ett anslag, stort femhundra mark, af Helsingfors' stad.

Unionen uppehåller en s. k. *mödrasyförening* i Helsingfors' stora arbetareförstad Sörnäs. Vid symötena läses högt, ofta ur ströskrifter, som behandla fosterländska frågor, en liten stund af möteskvällen ägnas åt unison sång, och sedan man upptäckt, att åtskilliga af kvinnorna icke kunde skriva, ställdes undervisning i skrifning och räkning i samband med syföreningen.

På våren 1900 utgaf Unionen *väggtalor*, afsedda att uppspikas på väggarna i allmogehem. Texten utgöres af ordstäf och korta praktiska råd om hemmets skötsel och vård, den är tryckt i blått på hvitt och prydes af en vignett. Af den stora upplagan, 30,000 ex., återstår numera högst obetydligt.

Dessa väggtalor utdelas gratis och spridningen skedde för det mesta sålunda, att Unionens medlemmar och äfven andra för saken intresserade personer togo väggtalorna med sig, när de flyttade ut till sommarbostäderna på landet och där bortskänkte dem vid besök i allmogehemmen eller bortgäfvode dem såsom en liten belöning vid några af de tillfälliga sommarkurser, som i tusental hållits under de två sista somrarna af bildade män och kvinnor i vårt land.

På samma vis ha otaliga folkskrifter de sista åren blifvit utdelade af de bildade personer, som utflyttat till landsbygden för sommaren. Och det har sannerligen icke endast varit folket, som vunnit härpå, de bildade ha själfva haft minst lika mycket nytta af att sålunda personligt komma i beröring med folket. Ty man bör komma ihåg, att det folkbildningsarbete, som nu hos oss sker på frivillighetens väg och åsyftar att likasom ett nät omspinna hela landet, det har som sitt mål icke blott kunskapers meddelande, utan det har från början sprungit fram ur den allra bestämdaste afsikt att närma de olika samhällsklasserna till hvarandra. Det var, det insåg man efter februarimanifestet 1899, alldeles nödvändigt att få tag i alla dessa torpare, backstugusittare, handverkare, såg- och bruksarbetare, både män och kvinnor, för att upplysa dem om hvad den närvarande situationen kräfdde af hvarje äfven den ringaste medborgare och medborgarinna, så att de icke skulle falla offer för de bedrägliga förespeglingar om en förestående jorddelning och ätskilliga andra kommande förmåner, om hvilka ryktet flitigt utbreddes kring bygderna af »agents provocateurs» af olika slag. Men sådant kunde läras endast genom ett personligt närmande och ett förtroendefullt utbyte af tankar och erfarenheter mellan bildade och obildade. Och hvilket bättre medel för detta förtroendefulla närmande kunde väl gifvas än kunskapers spridande, och hvilket bättre vapen kunde sättas i händerna på värnlösa än bildning?

* * *

Jag sade, att det gällde att få tag i denna vuxna arbetarebefolkning både i städerna och på landsbygden. Men de som här-

vidlag voro de svårast åtkomliga voro kvinnorna, i synnerhet de gifta allmogekvinnorna, som voro bundna af hemmets tränga krets, af barn och hemsysslor. Och dock utöfva just dessa kvinnor ett så ofantligt djupgående inflytande på seder och tänkesätt, hufvudsakligast när det gäller det uppväxande släktet.

Man *måste* därför nå dessa kvinnor, man *måste* ha dem med, det kunde icke råda något tvifvel om den saken.

I detta syfte stiftades den förening, som bär namnet *Martha*.

I denna förenings stadgar läses:

»Föreningens ändamål är att bland allmogekvinnor utbreda kunskap om och gifva praktisk handledning i hemmets skötsel, barnens vård och enkla kvinliga handarbeten.»

Denna förenings bildande har emellertid en förhistoria.

På våren 1899 uttalades bland Helsingfors' bildade kvinnor åsikten, att spridandet af ett större mått af bildning till kvinnorna i folkets djupa led vore en alldeles nödvändig länk i det pågående stora allmänna folkbildningsarbetet. Allmogekvinnan innehar, ansåg man, ännu i de allra flesta fall icke de kunskaper folkets uppfostrarinnor borde äga. Hon känner icke lifvets enklaste lagar, hon vet icke huru hem och barn skola vårdas, hon inser icke den djupa betydelsen af nykterhet och sedlighet. Icke håller känner hon sina plikter mot fäderneslandet. — Stort var sålunda det verk-samhetsfält, som här erbjöd sig, och mycket det arbete som kräddes.

Man beslöt att för detta ändamål bilda en förening. Stadgarna hopskrefvos genast och inlämnades för stadfästelse till Finlands senat. Denna nya förening skulle i närmaste anslutning till sitt mål bära namnet »Bildning i hemmen».

Under väntan på att stadgarna skulle stadfästas vidtogos en mängd förberedande åtgärder. Det var klart, att till ett sådant arbete behöfdes pengar. En mängd personer reste genast ut till städerna och landsbygden för att utröna, om den blifvande föreningen kunde räkna på intresse för sina bildningssträfvanden. Öfverallt mötte de varm sympati. Öfverallt erbjödo sig kvinnorna att deltaga i arbetet, och inom en helt kort tid, jag tror det var tre å fyra veckor, hade penninggåfvor inströmmat, så att den nya föreningen skulle äga etthundratusen finska mark.

Men då kom budskapet, att stadgarna icke vunnit stadfästelse, Finlands senat hade visserligen godkänt dem, men landets generalguvernör vägrade att göra det.

Arbetet var emellertid påbörjadt, man hvarken ville eller kunde upphöra med hvad man ansåg vara sin rätt, ja sin plikt att utföra. Man beslöt därför att se tiden an och bida.

Man kunde gifvetvis icke arbeta så som en legaliserad förening, ty vår statsförfattning medgifver icke, att en förening bildas utan öfverhetligt tillstånd.

Men enskilda personer äga obestridligt rätt att arbeta för sina medmänniskors upplysning. Därför utförde äfven en stor del enskilda personer, som önska tillhöra föreningen, redan under sommaren 1899 ett rätt betydande arbete. Jag kan icke här uppräknat alla de trakter, som denna sommar besöktes, och alla de sy- och läseföreningar, som efter dessa besök uppstodo i bygderna. — Hvad åter de till föreningen »Bildning i hemmet» skänkta penningarna beträffar, så iklädde sig med gifvarens samtycke några enskilda personer ansvaret för deras förvaltning, och så blefvo de förvaltade såsom privatförmögenhet.

Den som vinner tid vinner allt. Man lyckades efter ett år erhålla stadfästelse för stadgarna till den förening, som kallar sig *Martha*, hvars första paragraf jag nyss uppläste och hvars syfte är likartadt med den tilltänkta föreningen »Bildning i hemmen». Föreningen *Martha* har sin styrelse jämte sin byrå i Helsingfors samt arbetar i landsorten genom en mängd ombudskommittéer, dessa sistnämnda äro till antalet för närvarande 47.

Hvarje ombudskomité har på sin andel tagit ett visst område, hvars bildningsbehof — för så vidt det ligger inom ramen af föreningens verksamhet — denna ombudskomité äger tillgodose i samråd med centralstyrelsen samt, där så fordras, med dess tillhjälp. Området utgöres antingen endast af den ort, där ombudskomitén bildats, eller ock därjämte af flera eller färre omgifvande kommuner. Genom att ombudskomitéer sålunda åtaga sig ett gifvet begränsadt område, erhålles själfallet en fullständigare kunskap om landets förhållanden och kan resultatet af föreningens arbete motses blifva rikare och större, än om arbetet endast leddes af en centralstyrelse.

Likvisst kunna ombudskomitéerna icke själfva anskaffa alla de arbetskrafter som behöfvas för att tillgodose bildningsbehofven på de olika orterna. Centralstyrelsen sänder därför ut en mängd personer för att verka i föreningens syfte och därjämte fortfarande söka få nya ombudskomitéer till stånd.

För bildningsarbetets bedrivande uppställdes ungefär följande plan.

De personer eller emissarier, som centralstyrelsen sänder ut till landsbygden, tillrådas att först uppsöka någon eller några af ortens bildade personer, för hvilka de omtala ändamålet med sitt besök. Önska de verka bland underhafvandena på ett gods, böra de icke försumma att anhålla om godsägarens samtycke.

Där sådant låter sig göra, uppsöker emissarien de enskilda fattiga hemmen, isynnerhet i öde bygder med fåtalig befolkning.

I byar, där gårdarna ligga nära hvarandra, samt i socknar med goda kommunikationer böra de enskilda besöken omväxla med samkväm och möten. I allmänhet anses bäst att samlas i mindre grupper. Sedan emissarien talat, vore det väl, om åhörarinnorna själfva kunde förmås att yttra sig och göra frågor, så att samtal kunde uppkomma. Framför allt bör föreningens ombud vid sådana sammankomster tala enkelt och på sak gående, uppträda som en vän, en syster, icke som en herrskapsfru eller stadsfröken och tänka på att icke blott allmogekvinnorna behöfva lära af henne, utan ock hon af dem.

Det hon alltid bör framhålla, aldrig tröttna att påpeka, det är kvinnornas stora plikter som släktets uppfostrarinnor och hemmets vårdarinnor; därjämte bör hon söka väcka deras själfkänsla och deras intresse för kommun och fosterland, visande dem huru viktigt det är att de betrakta sig såsom medlemmar af samhället, ty samhället är ju det stora gemensamma hemmet för alla de små enskilda hemmen. Och kvinnorna böra lära sig taga del i detta stora hems angelägenheter lika väl som i sitt eget lilla hems.

Långa föredrag böra helst undvikas, emedan sådana vanligtvis föga ägna sig för allmogekvinnans ståndpunkt. Ämnen, som särskildt anses lämpliga, äro t. ex. barnavård, hälsovård, djurskydd, trädgårdsskötsel.

Ett godt medel till att samla kvinnorna äro syföreningarna, hvilka ordnas ungefär såsom den förutnämnda »mödrasyföreningen» i Helsingfors. Goda praktiska mönster för späda barns kläder kunna genom dessa syföreningar lätt spridas bland allmogekvinnorna.

För att åtminstone till en början göra dessa sammankomster lockande och eftersökta bjudes på kaffe eller té, hvilken förfriskning bekostas af föreningens kassa.

Om möjligt är, bör den person, som reser ut i bygderna, vistas minst sex veckor på samma ort. Och för att hennes arbete må

äga fortbestånd, skall hon icke blott nöja sig med det som vunnits under dessa sex veckor, hon skall söka lägga grunden för en fortsatt lifaktig verksamhet genom att förmå ortens bildade personer och mera upplysta allmogekvinnor att fortsätta den art af folkbildningsarbete hon påbegynt.

De här angifna synpunkterna utgöra en praktisk ledtråd för dem, hvilka leda detta arbete, men själfallet är ju att olika förhållanden på olika orter betinga modifikationer.

Den af föreningen utsända emissarien för äfven bok öfver sitt arbete. Hon uppger t. ex. socknen, där hon vistats, byn, gården eller torpet. Hon uppger hvar samling ägde rum, huru många personer som voro närvarande, ämnet för samtalet eller föredraget, åhörarnas intresse, olika intryck, erfarenheter, resans längd o. s. v.

Ur de berättelser emissarierna inlämnat till föreningen har jag antecknat några drag. Sålunda anges att i Hangö genast vid den första gemensamma sammankomsten 220 deltagarinnor anmälde sig till de symöten, som skulle hållas i olika delar af staden. I Lovisa stad hade de s. k. husmodermötena varit besökta af 100—150 personer. På Forssa, som är ett stort fabrikscentrum på landsbygden, besöktes mötena af 40—90 personer, till största delen fabriksarbeterskor. Från Willmanstrand omtala de, som ledde arbetet, att de funnit det vara ett godt sätt att till sina egna hem inbjuda till en början *några* mödrar af allmogeklass på té. Medan de så sutto vid sina handarbeten, leddes samtalet in på allmännyttiga ämnen, såsom uppfostran, sparsamhet o. s. v. Vid afskedet bad värdinnan kvinnorna nästa gång föra med sig några bekanta, och sålunda hade gästernas antal hvarje gång ökats.

Från andra håll omtalas dock äfven misslyckade försök, det hade på en del orter varit svårt att finna bildade personer, som ville leda mötena, och äfven hade intresset bland allmogekvinnorna varit svagt nog.

Såsom ytterligare ett litet exempel på arbetsättet vill jag omnämna ett försök — bland andra — som gjordes med inlärandet af trädgårdsskötsel.

I Sippola, en socken icke långt från staden Fredrikshamn, hade man jämte en för ändamålet ditsänd instruktis på våren 1899 sökt intressera folket för trädgårdsodling; anvisningar gäfvos, frön såldes eller utdelades för intet, och sålunda anlade 100 värdinnor och torparhustrur hvar sin liten köksträdgård.

På hösten anordnades sedan en utställning, i hvilken 130 allmogekvinnor togo del med alstren från sina trädgårdstäppor. Prisen utgjordes af bärbuskar, fruktträd och frön, som emellertid utdelades först på våren, då de omedelbart kunde sås och planteras.

Föreningen Martha anordnar ock kurser i enkel matlagning. Vidare utger den en serie populära småskrifter på både svenska och finska språken.

Största delen af detta arbete har skett på frivillighetens väg utan ersättning.

Mina ärade åhörare undra måhända, huru detta arbete blifvit uppfattadt af allmogekvinnorna själfva. En massa uttalanden gifver vid handen, att det öfver hufvud taget blifvit mött af sympati. De återvändande emissarierna hafva haft att omförmåla rörande yttranden af tillgifvenhet och tacksamhet. Sålunda berättas från ett besök i östra Finland våren 1900 att folket på en ort yttrat: »Detta kära besök skola vi minnas ofta under årens lopp, ja ännu på vår ålderdom». — Den person, som en tid arbetade i Närpes, nära Kristinestad på västkusten, fick till julklapp af allmogekvinnorna där ett fint halfylleklädningstyg, som de själfva väft. Och ett ombud, som besökte de stora ödsliga socknarna i nordöstra Savolaks, hörde yttras: »De hafva mycken kärlek, de som sändt er så långifrån för att hälsa på oss».

Men på en del håll hafva ju ock de utsända blifvit mötta af misstro och afvoghet. I Korsnäs — icke långt ifrån staden Wasa, där invånarna stå på en tämligen låg bildningsståndpunkt, — vägrade man först att gifva de två främmande damerna husrum, annat än just för tillfället. Men efter några besök i hemmen och samtal med värdinnor och husbönder byttes misstron i välvilja, de främmande fingo bostad för hela den tid de ville vistas på orten och mat i öfverflöd, till och med ibland erbjuden såsom gåfva.

* * *

Detta är nu i några korta drag ett utkast af de finska kvinnornas folkbildningsarbete för hennens och allmogekvinnans höjande. Till sin art är ju detta arbete sådant, att år måste förflyta innan synliga resultat kunna framvisas och frukter därpå kunna skördas. Men såsom det nu organiserats och pågår, söker det häfda sin plats som en länk i det allmänna fosterländska bildningsarbetet i Finland.

Helena Westermarck.

Ett enda.

Att äga blott **ett** tycke
 Att älska och att ära,
 Att ha ett enda smycke,
 Ett äkta, jämt att bära.

Att gå **en** väg, den raka,
 Att ha **ett** mål i lifvet,
 Och aldrig ta tillbaka
 Ett löfte, en gång gifvet.

Att följa blott **en** stjärna,
 som strålar och som lyser,
 Att ha **ett** sätt att värna
 Hvem hälst som lider, fryser.

Ett fosterland att äga,
En plikt att enkelt lyda,
 Och mod ett ord att säga,
 Som alla kunna tyda.

Det är i världen snöda
 Att vara salt till brödet;
 Och får än själf du blöda,
 För andra blir du stödet!

Ellen Whitlock.

Ett ögonblicksintryck från flickskolemötet.

Jag vill ge min lilla uppsats ofvanstående benämning, emedan omständigheterna först i det stora mötets sista timme förde mig till den samlingslokal, där förhandlingarna pågingo. Det var i Vetenskapsakademins välkända hörsal, men i stället för de elektriska lågor, som i vanliga fall brukas kasta ett förskönande skimmer öfver de enformigt gråstrukna väggarna, bröt nu dagens klara sol in genom de från sina luckor befriade fönstren och visade salen i all dess flärdlösa enkelhet. Men det var icke lokalen jag brydde mig om att uppmärksamma, det var den brokiga samling människor som fyllde densamma. Vetenskapsakademins hörsal är van att rymma en talrik kvinlig publik, men i dag utgöres auditoriet i mer öfvervägande grad än vanligt af damer, endast en och annan mörklädd mansgestalt dyker upp här och där med långa mellanrum som en hvilsam svart fläck bland de visserligen enkla men dock brokiga damtoaletterna. Och dock är det en man som bildar den enda verkligt dekorativa punkten i församlingen. Det är ordföranden på estraden, prelaten med sitt biskopskors. Den gyllene symbolen kastar glans öfver det »Sjunde allmänna flickskolemötet».

När jag inträdde i salen, stod en liten späd kvinna med pigga ögon på estraden framme vid ordförandestolen. Hvarken den imponerande gestalten i katedern bredvid, ej håller de till sista plats fyllda åhörarebänkarna framför henne synas bringa henne ur fattningen. Hon har några pappersblad i handen, på hvilka hon emellanåt kastar ett öga, men för öfrigt talar hon fritt, utan tvekan, men enkelt, flärdlost, så som man språkar med en god vän man har framför sig i soffhörnet. Det är ingen glödande våltalighet, inga oratoriska fraser, men hvad hon säger är väl afvägdt, genomtänkt, originellt som synpunkter, logiskt som slutledning.

Föredraget behandlade jämförelser mellan hufvudstadens och småstädernas flickskolor eller rättare möjligheten att åstadkomma ett samarbete dem emellan. Ämnet tyckes ju föga saftigt — för icke

pedagoger — och dock tror jag mig aldrig ha varit med om ett diskussionsämne som både inledaren och de efteråt i diskussionen uppträdande förstått aflocka så många skiftande och intressanta poänger.

»Hvarför vilja så få lärarinnor ägna sig åt arbetet i landsorten?»

Svaret på frågan gaf inledarinnan tillfälle att beröra många förhållanden och spörsmål, som röra sig i tiden. De stora städernas jäktande färd, småstädernas själsförslappande trängsinne, men äfven deras förtjänster, lärarinnans kulturella uppgift, fosterlandskänslan, de äldres förhållanden till de yngre, de ökade lifsanspräken. —

Föredraget rörde sig i vida cirklar, men en röd tråd gick genom det hela: ett värtaligt förordande af en rikare växelverkan mellan hufvudstadens och landsortens flickskolor, mellan hvilka ett utbyte af lärarinnor borde tillföra så väl de ena som de andra ett tillskott af andlig kraft, hvaraf båda skulle draga nytta.

Inledningsföredraget var slut, hälsadt af en storm af applåder.

Diskussionen vidtager. En äldre dam bestiger estraden. Hon talar långsamt och afmått, men klart och rakt på sak. Hon är, säger hon, lärarinna i en af våra nordligaste städer, hon betonar med eftertryck hvilken betydelse en reform som den föreslagna skulle äga för de aflägsna små stadssamhällena, där man riskerade att själeligen förtvina af brist på andlig näring. I högtidsstunder sådana som den närvarande var det nog lätt att tala om lärarinnans höga kall och att väcka entusiasm för de stora frågorna, svårare var det att under hvardagslifvets släp bibehålla entusiasmen i det lilla. (Ett par pedagog-entusiaster framför mig utbyta en menande blick full af protester.)

De små landsortsstäderna hade äfven andra värtaliga förespråkare. En talarinna, numera fyllande den ansvarsfulla platsen som föreståndarinna för ett af hufvudstadens högre kvinliga läroverk, redogör för sina erfarenheter från vistelsen i en landsortsstad. I ett mindre samhälle, så var hennes mening, undgick man den splittring af tid och krafter, den svårighet af koncentration och af själfbildning, som utgjorde förbannelsen af lifvet i ett större kulturcentrum. Dessutom hade en lärarinna i en provinsstad fler tillfällen att komma i närmare beröring med skilda samhällsklasser, något som i och för sig gaf en mångsidigare utveckling af personligheten.

Mot denna optimistiska syn på småstadsförhållandena inlade en annan talarinna, också hon representant för småstadslärarinne-

kåren, en bestämd gensaga. Med mörka färger tecknade hon sina erfarenheter från en trettonårig skolverksamhet i en stad på 5 å 6000 innevånare. Småaktighet, trångsinne, intellektuell slöhet, skvalersjuka voro de mest utmärkande egenskaperna för infödingarna i den olyckliga afkrok af världen, dit ett oblidt öde försatt henne. Man märkte att det var bittra personliga rön, som lågo till grund för denna svartmålning. Föredraget illustrerades med några exempel af ett visst tragi-komiskt patos, som ej förfelade sin verkan på åhörarna.

Nu bestiger en inom Stockholms både pedagogiskt och socialt intresserade kretsar välkänd gestalt talarestolen. Det godmodiga, gladlynta ansiktet lyser af välvilja. Man ser att hon är populär. Yttranden, som från hvilken annan som helst skulle passera oanmärkta, framkalla då de komma från denna talarinna en glädligt brusande bifallsstorm. Hon äger också denna naturliga, osökta humor, för hvilken få åhörare äro okänsliga, en hvardagstrefflig rättframhet i sättet att uttrycka sig, som verkar som en frisk fläkt på en domnande diskussion. Så äfven här, fast diskussionen ännu icke visade några tecken till afmattning. Men flickskolemötets rolighetsminister är icke bara lustig, hon talar äfven med värme och öfvertygelse. Hon ger en definition på ordet fosterlandskärlek: det är ej blott att älska vår vackra natur och våra stora skaldar, det är äfven att älska vårt folk och att verka för att ett friskare andligt lif sprides till de aflägsnaste vråar af vårt land. — »Hon är säker den fröken» hörde jag en manlig åhörare bakom mig beundrande utbrista vid en humoristisk och träffsäker vändning från talarestolen.

En annan af Stockholms skolvärlds mer kända och högt aktade personligheter, hvars vackra hvita hår sluter sig till det ännu i åldern ungdomligt lifliga ansiktet, stiger nu fram och lägger äfven sitt ord till de öfrigas, och det är ett långt lifs rika och växlande erfarenhet, som talar ur hennes mun.

Så aflöser den ena talaren den andra, de flesta äro kvinnor. men äfven en och annan man uppträder i diskussionen. Själfva ordföranden lämnar för en stund sin stol för att blanda sig i meningsutbytet. Med varmt erkännande af inledningsföredragets många goda punkter bemöter han samtidigt en del af dem (hvilket framkallar en pigg replik från den slagfärdiga lilla inledarinnan) och slutar med att citera den kända allegorin om »dagdroppen och hafvet». »Kvinnan var dagdroppen, mannen det mäktiga hafvet, men solen återspeglas lika fullt i den lilla dagdroppen, alltså...» Vi behöfva

ej fullfölja bilden. — Jag betviflar dock att det »haf» af »dagg-droppar», som i detta ögonblick fyllde Vetenskapsakademins hörsal till fullo uppskattade den biskopliga parabeln, hvilken utmärkte sig för en större poetisk flykt än kanske situationen kräfde.

Emellertid blef jag alltjämt kvarsittande, följande med spändt intresse diskussionens ebb och flod och det fastän jag icke var pedagog, fastän jag var väntad på annat håll och fastän jag endast tänkt titta in ett litet tag på mötet för att visa min erkänsla mot bestyrelsen, som haft artigheten att tillsända mig det blågula mötesmärket.

När jag äntligen efter diskussionens slut lämnade salen, medförde jag till det strålände solskenet utanför, som belyste och förskönade allt det föll på denna välsignade junidag, ett intryck som på det lifligaste harmonierade med solen och den milda sommarvärmen. Hvad hade jag ej allt lärt och erfårit den korta — alltför korta — stund jag lyssnat till flickskolemötets förhandlingar! Ärligt sagt var det ej det för ämnet belysande, det som yttrats från estraden, hur uppbyggligt det, som jag här ofvan anmärkt, än varit, som fäst sig med en sådan värme i mitt minne. Nej, det var mötets hela karaktär, som i synnerhet frapperat mig och gaf anledning till åtskilliga reflexioner af här berörda värmande art.

Ty hur slående voro ej för hvar och en, som visste att tyda ögonens och öronens vitnesbörd, de utomordentligt stora framsteg som tiden åstadkommit på den svenska kvinnan. Här såg man hur hon, förr så skygg, ja oförmögen att yttra sig i en församling, utvecklats till en personlighet den där visste att föra sin egen och sina medsystras talan med en kraft, en vältalighet och en klarhet, som sannerligen icke gafvo någon manlig talare efter. Vid det första stora flickskolemötet lär, efter hvad som blifvit mig berättadt, ingen kvinlig talare vågat uppträda, nu behärskade dessa, som sig bör på ett flickskolemöte, diskussionen, och ändå fattades ej framstående manliga pedagoger med bepröfvade talaregåfvor.

Och hvar och en som skyller kvinnan för brist på logik borde ha bevistat dessa förhandlingar. Den reda, klarhet och följdriktighet, hvarmed alla dessa talarinnor ej blott utvecklade sitt ämne, utan visste att stå för sina ord, ja, utan förberedelse träffsäkert och med på sak gående argumenter möta inkasten, väckte min uppriktigaste beundran. Dessutom bör det betonas, att de uppträdande visst ej öfvervägande voro öfvade och rutinerade talarinnor — ej alla voro föreläserskor af Guds nåde sådana som en och annan

af flickskolemötets deltagare, hvilkas föredrag enstämmigt betraktas som epokgörande för hela vår tid. — Nej, det stora flertalet af de lärarinnor, hvilka man nu hörde så varmt och värtaligt offentligt förfäkta sina meningar, hade nog ej förr öfvat sina talaregåfvor annat än på sin lilla skolklass. Att det oaktadt genomsnittet af de uppträdande intog en så hög nivå såsom föreläsande, talar lifligt för hela den svenska lärarinnekårens höga ståndpunkt och bevisar att den följt med sin tid och utvecklats med den. I sanning lycklig den ungdom, som står under så intelligenta och varmhjärtade fostrarinnors ledning, det bör kunna bli något af den med tiden.

Fruntimren bruka dessutom sägas vara i saknad af humor. Jag trotsar någon att ha bevistat en sammankomst med mer humoristiska vändningar, en friskare och lifligare stämning än den som ägde rum i Vetenskapsakademins hörsal den där dagen, och jag trotsar en församling att på ett lifligare och mer spontant sätt visa sin sympati och sin entusiasm. Allt tal om fruntimrens, enkannerligen lärarinnornas, tröghet och tråkighet i deras offentliga uppträdande kom här jämmerligen på skam.

Må detta i all korthet och ytlighet vara ett uttryck för hvad jag inhemtat af mitt flyktiga besök på flickskolemötet, hvars stora frågor jag tyvärr ej hade tillfälle att följa, liksom jag gått miste om de sällsynta högtidsstunder, som bland annat ett par af den svenska lärarinnekårens mest framstående representanter beredde deltagarna genom de tänkvärda ord som yttrades under mötesdagarna. Hvad jag sett och hört var likväl tillräckligt för att hos mig fastslå den öfvertygelsen, att vi bland våra kvinliga pedagoger finna eliten af Sveriges bildade kvinnor.

L. D—n.

Kristliga föreningen af unga kvinnor i Stockholm

har 15—19 sistlidne juni genom en konferens högtidlighållit sin 15-åriga tillvaro. I anledning däraf har föreningen utsändt en liten festskrift, innehållande en återblick på sin välsignelserika verksamhet, och må därur följande fakta meddelas. År 1885 räknar föreningen, hvilken ju utgör en gren af det från England utgångna nu kring hela världen spridda förbundet med samma namn, som

sitt stiftelseår. Den första femårsperioden var, som ofta med företag af denna art, en tid af svårigheter och motgångar, under hvilken dock föreningen tack vare de af kärleksfullt nit besjälade styrande krafterna vann andlig stadga och äfven växte sig stark som institution. I och med 1891 tog K. F. U. K. ett betydande steg framåt. Genom flyttningen till en större centralt belägen lokal ådrog sig dess verksamhet större och allmänare intresse och medlemmarnas antal ökades i betydlig grad. Hvarje år som sedan dess gått kan betecknas som ett nytt steg framåt på den utstakade vägen, föreningens verksamhetsfält vidgas ständigt, nya områden läggas för hvarje år till de redan beträdda, på samma gång som den äfven ekonomiskt vunnit större stadga, hvilket bevisas däraf, att föreningen står nära realiserandet af sin länge närda önskan att erhålla eget hem, i ty att en fond, nu uppgående till 47,000 kr., samlats för uppförande af en för K. F. U. K. afsedd egen byggning. Ehuru byggnadssumman ännu ej är fulltecknad, torde det ej vara något tvifvel underkastadt att föreningens önskemål, det egna hemmet, inom en ej alltför aflägsen framtid skall blifva verklighet.

K. F. U. K. utöfvar som känt en missionerande verksamhet. Dess hufvudmål är att arbeta för Kristi ords utbredande på jorden, ej blott genom bön och predikande utan äfven genom kärleksverk. Ganska storartadt är också det arbete som föreningen utför till sina lidande, betryckta, vilsekomna medmänskors hjälp och räddning. Låt oss nämna några af dessa verk. »Placeringsbyrån» skaffar arbete åt och tar hand om unga obemedlade kvinnor, hvilka söka en verksamhet i hufvudstaden; »samaritutskottet» besöker fattiga och sjuka; »hjälp- och lånekassan» ger understöd åt behöfvande; »blomstermissionen» sprider glädje och tröst åt fattiga sjuka på våra lasarett och försörjningsinrättningar; »sommarhemmet» lämnar fristad under sommarmånaderna åt sjukliga och behöfvande arbeterskor. Jämte det inhemska missionsarbete K. F. U. K. utöfvar kommer ett ganska vidsträckt arbete för hednamissionen och därmed besläktade verksamhetsområden i främmande land. Föreningens tidskrift »Hemåt», som utkommer med 12 häften årligen, meddelar varmhjärtade och sakrika artiklar angående föreningens verksamhet och behandlar religiösa spörsmål i föreningens anda.

En blick på programmet vid den här återopade konferensen visar tillfullo mångsidigheten af K. F. U. K:s program. Religiösa frågor och missionsberättelser upptogo, som naturligt var, hufvudparten af förhandlingarna, men man finner äfven föredrag af allmänt socialt intresse såsom: »Den unga kvinnans bestämmanderätt öfver sin framtid», »Kvinnans arbete för kvinnan», »Redogörelser för föreringsarbetet i närvarande tid».

I en af K. F. U. K:s första årsberättelser läses: »Det är ej så lätt i vårt land för ett arbete, som uteslutande ledes af kvinnor, att på samma gång hastigt och stadigt utveckla sig, då vi hafva att öfvervinna såväl allmänna opinionen som kvinnans ovana vid själf-

ständigt arbete och organisation.» På samma gång man med egna erfarenheter i godt minne måste af hjärtat bekräfta sanningen af denna reflexion, känner man med glädje och tacksamhet, att de svårigheter som här påpekas numera äro en så godt som öfvervunnen ståndpunkt. Att kvinliga föreningsföredrag ha den allmänna opinionen för sig — eller om ej detta är fallet godt kunna vara den förutan — äfvenså att den svenska kvinnan förvärfvat sig en vana vid själfständigt arbete och en organisationskicklighet, som ej ger hennes landsmän af det manliga släktet efter, därför är den blomstrande och vidt utgrenade föreningen K. F. U. K. ett talande bevis.

Vi sluta denna summariska öfersikt af föreningsberättelsen med att anföra dess egna slutord. »*Allt hvad vi hafva gjort, det har du uträttat åt oss*» — därför vare ock Herren allena äran att af den späda planta, som 1885 öfverflyttades på svensk mark, nu blifvit ett träd, som den dag som är kan räkna 48 grenar, från Skellefteå i norr till Trelleborg i söder.»

Föreningsmeddelanden.

Handarbetets Vänner har i dessa dagar anordnat en utställning i Berlin i Sassnitz-Trelleborgs-routens resebyrå 59 Unter den Linden.

Afsikten med denna utställning är att gifva en bild af svensk konstindustri på den plats, där man eljest visar främlingen vägen till Sverige. Handarbetets Vänners utställning har anordnats af direktrisen fröken Branting, som för detta ändamål en tid uppehållit sig i Berlin. Den omfattade såväl direkta allmogearbeten som moderna textiltföremål. Utställningen öppnades med en högtidlig invigning den 1 juni kl. 10 f. m. i närvaro af svensk-norske ministern grefve Taube med grefvinna samt öfriga medlemmar af legationen, ett stort antal representanter för Berlins politiska och konstnärliga press samt dessutom en del för saken intresserade personer. Hälsningstal och föredrag höllos af byråns direktör kapten E. Hultin, som redogjorde för utställningens uppkomst, för Handarbetets Vänners historia m. m., hvarefter fröken Branting höll ett föredrag öfver de utställda föremålen. Utställningen väckte det lifigaste intresse och har varit föremål för högst sympatiska skildringar såväl i Berlinpressen som i en del illustrerade tidskrifter, hvilka därjämte infört afbildningar af utställningen.

*

Vid »Det sjunde allmänna Flickskolemötet» i Stockholm den 11, 12 och 13 juni 1901 utställde Handarbetets Vänner trenne modellserier tillhörande föreningens skolor för konstväfnad och konstbroderi.

*

Uti Maison d'Art Nouveau, S. Bing, Rue de Provence, Paris, ägde omkring den 14 juni en utställning af textilföremål rum, utförda af Handarbetets Vänner, efter ritning af fröknarne Widebäck, Wästberg och Sjöström. Samtliga föremål tillhörde den beställning, som utförts på uppdrag af mr och madame Tuleu i Paris.

*

Handarbetets Vänner deltagar i Industriutställningen i Gefe med en större samling textilföremål.

Utställningen, som utgöres af en yta af 470×470 ctm. med ett af skuret hörn, omslutes på de två yttersidorna af fyra kolonner, hvilka uppbära ett listverk, från hvilket nedhänger en broderad applikationsbård innehållande Handarbetets Vänners namn, märke samt symbol af väfnads-konsten, komponerad af fröken Sofia Gisberg.

Bland utställda föremål märkes en större samling haute-lisseväfnader Tapet framställande »den heliga Birgitta med sin dotter Katarina» efter kartong af Carl Larsson, kyrkmatta, tistelmotiv af fröken Gisberg, landskapstapet af fröken Maria Sjöström, chaislongtäcke, vallmotiv, samt en skärm af herr Gunnar G:son Wennerberg, dörröfverstycke och fätölj-beklädnader, bordtäcke m. m. af fröknarna Maria Widebeck och Carin Wästberg, hvilka äfven gjort ritning till den stora flossamatta, som täcker golvet.

Väggarna äro för öfrigt täckta med olikartade väfnader och broderier, bland dem en fris med jagtsccener, komponerad af fröken Maria Adelsborg. Stolar, kuddar, dukar, väskor, spetsar m. m. kompletterar dessutom samlingen.

Utställningen, som öppnades den 15 juni, är anordnad af direktrisen fröken Agnes Branting.

*

Från Norsk Kvindesagsforening har Fredrika-Bremer-Förbundets styrelse med anledning af en till denna förening afskickad lyckönskningsskrivelse mottagit följande svar: »Vi beder Dem modtage vor hjerteligste tak for Deres gode ønsker i anledning af at Norges kvinder har opnaaet kommunal stemmeret, idet vi haaber, at de rettigheder, som opnaaes af et enkelt lands kvinder, maa bringe fremgang ogsaa for kvinder i andre lande».

Från skilda håll.

En skandinavisk kvinnoakspremie. De dagliga tidningarna innehålla följande meddelande från Danmark, hvilket ju bör ha sitt intresse äfven för Sveriges kvinnor.

Kammarherrinnan Oxholm på Rosenfeldt, Sydsjelland, hvilken är känd för sitt varma intresse för den kvinliga undervisningen, instiftade vid Vordingborgs skyttegilles årsskjutning den 26 juni, hvarvid hon var

»fågeldrottning», ett pris på 1,000 kr. för främjande af vuxna nordiska kvinnors utveckling såsom medborgarinnor. Priset disponeras af de nordjudska flickskolornas sammanslutning och skall särskildt främja nordiska kvinnors studium af civilrätt.

Representanter för Danmarks, Sveriges och Norges flickskolor skola vid ett gemensamt möte fastställa villkoren för prisets utdelning.

*

De finska kvinnliga studenterna i Helsingfors skola, efter ett från Petersburg ingånget meddelande, af tsaren erhållit tillåtelse att åtnjuta samma rättigheter som de manliga. Man hoppas att denna rättighet skall utsträckas till samtliga universitet i Ryssland.

Till Fredrika-Bremer-Förbundet insänd periodisk litteratur 1 mars—10 juli.

Svensk:	Husmoderen n:r 7—18.
Eira n:r 5—12.	Moral n:r 1—5.
Folkskolans barntidning n:r 11—18.	Nylände n:r 6—13.
Hälsövännan n:r 6—13.	Urd n:r 8—23.
Hemtrefnad n:r 10—23.	Dansk:
Hemåt n:r 4—6.	Bog og Naal n:r 2—7.
Idun n:r 10—27.	Kvinden og Samfundet n:r 7—25.
Jordemodern n:r 3—6.	Kvindernes Blad 21 mars—4 juli.
Kyrklig tidskrift n:r 2—5.	Finsk:
Läsning för hemmet n:r 1.	Kylwäjä n:r 9—25.
Nordisk tidskrift n:r 2—4.	Tysk:
Nya kyrkans tidning n:r 3—6.	Blätter des Badischen Frauenvereinig
Ord och bild n:r 3—5.	n:r 5—13.
Pedagogisk tidskrift n:r 2—5.	Deutsche Hausfrauenzeitung n:r 10—27
Saga n:r 4—8.	Die Frauenbewegung n:r 6—13.
Sedlighetsvännan n:r 1—2.	Dokumente der Frauen n:r 1—7.
Slöjdundervisningsbladet n:r 3—6.	Monatsbericht des Vereins christlicher
Social tidskrift n:r 3—5.	Lehrerinnen nr 4—7.
Svensk bokhandelstidning n:r 10—27.	Neue Bahnen n:r 6—13.
Svensk damtidning n:r 10—27.	Engelsk:
Svensk läraretidning n:o 10—27.	The Englishwoman's Review n:r 2.
Svensk musiktidning n:r 6—10.	The Nurses' Journal n:r 4—6.
Teosofisk tidskrift n:r 1.	The Nursing Record n:r 662—692.
Tidn. för Sveriges läroverk n:r 6—12.	The Woman's Journal n:r 8—25.
Varia n:r 3—6.	Fransk:
Verdandi n:r 2—4.	La Femme n:r 6—11.
Finländsk:	La Fronde.
Finsk tidskrift n:r 2—6.	
Nutid n:r 3—7.	
Norsk:	
For Kirke og Kultur n:r 1—5.	

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET

STOCKHOLM

Lager af **Sybehör & Modevaror**
OBS! Order från Landsorten exp. skyndsamt.

H. IHLSTRÖM
Färg- & Kemikalieaffär
1 Uplandsgatan 1.

För Glödrättning: Apparater, Färger, Fernissor, Betsor, Träsaker.
Putsmedel alla slag: Sämskskinn, Toilett-, Vagns-, Ådrings- & Tafvel-Svamp
☛ Äkta Franska Parfymer till påfyllning. ☛
Telefoner: Riks- 59 51. Allm. 506.

Nya Hushållsskolan
(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar
Vestra Trädgårdsgatan 19.
OBS! Särskild matsal för fruntimmer.

För turister m. fl.

Cosmopolitan,

kikare, af aldeles ny, utomordentligt praktisk konstruktion,

rekommenderas såsom oumbärlig för turister, jägare, badgäster, sportmän m. fl.

Fördelar framför äldre modeller: *större förstöringsförmåga, lättare att inrikta och kan bekvämt bäras i fickan.*

Expedieras **jemte etui**, mot insändande af kr .4: 25 i frim. eller postanv. Efterkr af kr. 4: 50.

Ensamförsäljare för Skandinavien:

Helsingborgs Importaffär,
Helsingborg.

COSMOPOLITAN,
allas favorit vid utflykter på land och sjö!

Amplaste loford från in- och utländska fackmän!

Vid sjuksänggen.

Icke endast för sin uppriskande lukt och förmåga att motverka osund luft användes Fil. Dr P. Håkansson's Salubrin ofta vid sjuksänggen utan åfven för åtskilliga andra ändamål, deraf särskildt såsom medel mot **ömhjet** och **luggsår**. Åfven såsom värmande omslag, då de anläggas såsom i beskrifningen säges medelst användandet af utspäddt Salubrin och gummitaft, kan Salubrin ofta åstadkomma lindring och göra nytta. Salubrin tillhandahållas i Parfym-, Speerit- och Färgaffären. Parfloger hos **GEIJER & C:o, Stockholm.**

Anmälan.

Dagny utkommer **1901** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum** för **munnens, tändernas** och **hudens vård** m. m.

På begäran af Aktiebolaget Barnängens Tekniska Fabrik har jag inköpt profver af några i handeln förekommande, koncentrerade munvatten: Vademecum, Dentolin, Stomatol, Gahnelit, Azymol och Aseptol och anställt jämförande undersökningar öfver deras förmåga att döda bakterier och att hindra bakteriers utveckling. Dessa undersökningar hafva skett under ensartade förhållanden för de olika munvattnen, såväl hvad beträffar munvattnens utspädningsgrad och temperatur som metoden för undersökningarne och de använda bakteriekulturernas motståndskraft.

Resultaten af dessa undersökningar framgå af nedanstående tabeller:

I. 2 % lösning af munvattnen.

Vademecum	dödade i regel Tyfusbacillen på 1 min.,	Difteribacillen på 1 min.
Dentolin	» » » » » 1—2 »	» » » » » 2—3 »

II. 1 % lösning af munvattnen.

Vademecum	dödade i regel Kolerabakterien på 1 min.,	Difteribacillen på 2 min.
Dentolin	» » » » » 1 »	» » » » » 3—4 »
Gahnelit	» » » » » 1 »	» » » » » 4 »
Stomatol	» » » » » 1—2 »	» » » » » 4 »
Azymol	» » » » » ej på ½ tim.,	» » » » » ej på 1 tim.
Aseptol	» » » » » ej på 24 tim.,	» » » » » ej på 24 tim.

Stockholm den 11 Juni 1899.

Germund Wirgin,

Leg. Läkare, Amanuens v. Karol. Institutets hyg. afdeln.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15
är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.
För hjälpsökande kl. 1/2 10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.